

Nacionālās programmas projekts
"Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības
kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai"
Līguma Nr. 2005/0001/VPD1/ESF/PIAA/05/NP/3.2.6.1/0001/0001/0154

Aptauja par pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozares attīstību un nodarbinātību

Rīga
2007

L A T V I J A S
R E P U B L I K A

I Z G L Ī T Ī B A S
U N
Z I N Ā T N E S
M I N I S T R I J A

Profesionālās izglītības
administrācija

Šis izdevums ir tapis nacionālās programmas projekta
"Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes
paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai"
līguma Nr. 2005/0001/VPD1/ESF/PIAA/05/NP/3.2.6.1/0001/0001/0154 ietvaros

Projektu finansē Eiropas Savienība no Eiropas sociālā fonda un Latvijas valsts

Par šī izdevuma saturu pilnībā atbild
Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz projektu
"Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes
paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai" obligāta

© Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija, 2007

Pētījuma pasūtītājs: Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības administrācija
Lomonosova iela 1/6, LV-1019, Rīga

Pētījuma veicējs: SIA "Baltijas Konsultācijas"
Kr. Valdemāra 33-7, LV-1010, Rīga

Nozares izpētes anketas 1. daļa

Nosaukums, juridiskais statuss	
Adrese	
Sektors	
Galvenie produkcijas veidi	

1. Īss uzņēmuma darbinieku raksturojums.

Sieviešu īpatsvars uzņēmumā				
Darbinieku sadalījums vecuma grupās (absolūtos skaitļos)	Līdz 29	30–39	40–49	Virš 50

2. Kāda, Jūsaprāt, būs pārtikas nozares kopumā un uzņēmuma attīstība tuvākajā nākotnē? (Atzīmējiet vajadzīgo, vadoties pēc vispārējām izjūtām par notikumiem nozarē un uzņēmumā.)

Novērtējums	Nozare	Uzņēmums
Strauji attīstīsies		
Attīstīsies		
Paliks tādā pašā līmenī		
Sašaurināsies		
Nevaru atbildēt		

3. Kādi, Jūsaprāt, ir svarīgākie nozares izmaiņu cēloņi? (Atzīmējiet prioritārā secībā, kur 1 – visnozīmīgākais, un 5 – visnozīmīgākais.)

Cēloņi	1	2	3	4	5
Izmaiņas sortimentā					
Jaunu noieta tirgus apgūšana					
Konkurences ietekme					
Kvalitātes rādītāju uzlabošanās					
Mārketiņa stratēģijas pilnveidošana					
Pirktpējas pieaugums					
Plašāka reklāmas kampaņa					
Tehnoloģiskais progress un ražošanas modernizācija					
Uzņēmējdarbības izmaksu izmaiņas					
Cits: _____					

4. Jūsu prognozes par Jūsu uzņēmuma apgrozījuma izmaiņām kalendārā gada laikā.
(Atzīmējiet vajadzīgo.)

	Vietējā tirgū	Eksporta apjomā
Pieaugš		
Paliks tādā pašā līmenī		
Samazināsies		
Cits:		

5. Jūsu prognozes par atalgojuma izmaiņām nozarē kalendārā gada laikā. (Atzīmējiet vajadzīgo.)

Pieaugš virs 50%	
Pieaugš 20–50%	
Pieaugš 10–20%	
Pieaugš līdz 10%	
Paliks tādā pašā līmenī	
Samazināsies līdz 10%	
Samazināsies 10–20%	
Samazināsies 20–50%	
Samazināsies virs 50%	

6. Uzņēmuma darbinieku sadalījums un skaits nozares profesiju griezumā. (Sniedziet informāciju.)

Nozares profesija ¹	Darbinieku skaits (kopā)			
	Uz 2007. g. 01.01.	2008. g.	2009. g.	2010. g.
Administrācija un citi ar nozares profesijām nesaistīti darbinieki				
Kopā				

¹ Nozares profesija – profesija, kur tiek veikti tieši attiecīgajai nozarei raksturīgie darbi. Piemēram, pārtikas tehnologs, miesnieks, siera meistars u.c.

7. Jūsu uzņēmumā strādājošo vidējais bruto pilnas slodzes atalgojums mēnesī (latos).

(Atzīmējiet vajadzīgo.)

	Līdz 200	201– 300	301– 400	401– 500	501– 700	701– 1000	Virs 1001
Vadības līmenī							
Administratīvajā līmenī ar augstāko izglītību							
Administratīvajā līmenī ar profesionālo vidējo un arodizglītību							
Speciālistu līmenī ar augstāko izglītību							
Speciālistu līmenī ar profesionālo vidējo un arodizglītību							
Ražošanas līmenī							

8. Kādi faktori nosaka Jūsu uzņēmuma iespējas piesaistīt darbiniekus? (Novērtējiet katru faktoru, kur 1 – nav nozīmes, 5 – ļoti svarīgi.)

8.a. Ražošanas līmenī

Faktori	1	2	3	4	5
Atalgojums					
Sociālās garantijas					
Profesijas prestižs					
Uzņēmuma reputācija					
Izaugsmes iespējas					
Citi, kādi:					

8.b. Vadības līmenī

Faktori	1	2	3	4	5
Atalgojums					
Sociālās garantijas					
Profesijas prestižs					
Uzņēmuma reputācija					
Izaugsmes iespējas					
Citi, kādi:					

9. Pēc kādiem atlasē kritērijiem Jūs pieņemtū darbā darbiniekus savā uzņēmumā?

(Novērtējiet katru kritēriju, kur 1 – nav nozīmes, 5 – ļoti svarīgi.)

9.a. Ražošanas līmenī

	1	2	3	4	5
Atzīmes izglītības dokumentos					
Darba prasmju demonstrējums					
Labas rekomendācijas					
Augstas prasības pret darba algu					
Personiskais iespaids					
Profesionālās prasmes					
Darba pieredze (vismaz 1gads)					
Svešvalodu zināšanas					
Citi (norādiet, kādi):					

9.b. Vadības līmenī

	1	2	3	4	5
Atzīmes izglītības dokumentos					
Darba prasmju demonstrējums					
Labas rekomendācijas					
Augstas prasības pret darba algu					
Personiskais iespaids					
Profesionālās prasmes					
Darba pieredze (vismaz 1gads)					
Svešvalodu zināšanas					
Citi (norādiet, kādi):					

10. Kādas zināšanas, prasmes un attieksmes jaunajiem un esošajiem darbiniekiem pietrūkst? (Atzīmējiet vajadzīgo un papildiniet.)

Zināšanas, prasmes un attieksme	Jaunie darbinieki (strādā uzņēmumā līdz 3 mēn.)	Esošie darbinieki (strādā uzņēmumā ilgāk par 3 mēn.)
Profesionālās kompetences		
Vēlme pilnveidot savu kvalifikāciju		
Spēja iekļauties kolektīvā		
Motivācija (pamatojums vēlmei strādāt)		
Attieksme (atbilstoša izturēšanās)		
Citas (norādiet, kādas): _____		

11. Cik profesionālās vidējās un arodizglītības audzēkņus/augstākās izglītības studentus Jūsu uzņēmums ir pieņēmis praksē pēdējos 3 gados? (Norādiet atbilstošo.)

	Profesionālās vidējās un arodizglītības audzēkņi	Augstākās izglītības studenti
Skaitis		
Nav pieņemti		
Nezinu		

12. Vai Jūsu uzņēmumā var apgūt papildus zināšanas, prasmes un profesionālās kompetences, lai darbinieki kvalificēti veiktu darbu? (Atzīmējiet vajadzīgo.)

Nav nekādu iespēju izglītot	Iespējas izglītot tikai iesācējus pamatlīmenī	Iespējas izglītot esošos darbiniekus, lai uzturētu kompetences līmeni	Iespējas izglītot labākas, nekā jebkur citur

Ja „jā”, tad cik bieži jūs rīkojat pilnveides izglītošanu? (Atzīmējiet vajadzīgo.)

Reizi gadā	
Reizi pusgadā	
Reizi mēnesī	
Ja ir pieejams budžets	
Pēc nepieciešamības	
Cits variants (norādiet, kāds): _____	

13. Vai Jūsu uzņēmumam ir vajadzīgi kādi specifiski profesionālo zināšanu un iemaņu paaugstināšanas kursi? (Atzīmējiet vajadzīgo.)

Jā	
Nē	
Ja “jā”, tad norādiet, kādi:	

Paldies par atsaucību!

Nozares izpētes anketas 2. daļa

Pilnveidotās anketas otrajā daļā iekļautos jautājumus ierosinām noskaidrot, izmantojot citas pētniecības metodes, piemēram, dziļās intervijas ar uzņēmējiem, pārtikas nozares un izglītības ekspertiem.

Nākotnē, veicot jebkuras citas nozares izpēti, pētnieki var vadīties pēc tā, cik daudz informācijas ir pieejams par nozari, un paši izlemt, vai iegūt informāciju tikai ar anketēšanu, vai arī izmantot dziļās intervijas, vai dažus no otrajā daļā ietvertajiem jautājumiem iekļaut pirmajā daļā.

2.1. Iespējamie dziļās intervijas jautājumi pētāmās nozares uzņēmumu pārstāvjiem

1. Kādas galvenās problēmas, kas saistītas ar jūsu uzņēmumā nodarbinātajiem, Jūs varētu nosaukt? Kā Jūs raksturotu šo problēmu cēloņus?
2. Kādu nozares profesiju pārstāvji un cik strādā jūsu uzņēmumā? Vai tiem ir izstrādāti darba apraksti? Ja nav, kāpēc?
3. Kādu profesiju pārstāvju pašlaik trūkst jūsu uzņēmumā? Kāpēc?
4. Kā jūsu uzņēmumā tiek plānots darbinieku skaits? Cik gadus uz priekšu tas tiek plānots? Vai plānojat palielināt (samazināt) darbinieku skaitu? Kad un par cik? Kādi tam ir iemesli?
5. Cik jums ir svarīgi, lai ražošanā nodarbinātajiem būtu atbilstoša formālā izglītība? Kāpēc?
6. Cik daudziem no jūsu uzņēmumā strādājošiem nav atbilstošas formālās izglītības? Kā Jūs komentētu iemeslus, kāpēc izveidojusies šāda situācija?
7. Kādas izglītības iestādes (Latvijā un ārzemēs) ir beiguši jūsu uzņēmumā strādājošie darbinieki? Vai varat nosaukt aptuvenu strādājošo skaitu, cik beiguši nosauktās izglītības iestādes?
8. Ar kurām profesionālās izglītības iestādēm un citiem uzņēmumiem (mācību centriem, personāla atlases uzņēmumiem u.c.) nozarē Jūsu uzņēmums sadarbojas pašlaik, lai iegūtu kvalificētu darbaspēku?
9. Kā Jūs vērtējat, vai Latvijā iegūstamā izglītība nodrošina jūsu uzņēmuma darbiniekiem nepieciešamās profesionālās zināšanas un prasmes šādos līmeņos:
  - vadības līmenī,
  - administratīvajā līmenī ar augstāko izglītību,
  - administratīvajā līmenī ar profesionālo vidējo un arodizglītību,
  - speciālistu līmenī ar augstāko izglītību,
  - speciālistu līmenī ar profesionālo vidējo un arodizglītību,
  - ražošanas līmenī.

Kādi būtu Jūsu komentāri par šāda vērtējuma iemesliem?

10. Kā Jūs komentētu, vai zemāk nosauktie faktori ir definējami kā problēmas un nepilnības nozarei atbilstošās profesionālās vidējās un arodizglītības iestādēs un augstskolās Latvijā:
- informācijas trūkums (potenciālajiem audzēkņiem, darba devējiem, sabiedrībai kopumā) par izglītības ieguves iespējām,
  - pārāk plaša specializācija,
  - pārāk šaura specializācija,
  - ierobežota izglītības pieejamība un izvēle reģionos,
  - pārāk novecojusi un neatbilstoša materiāli tehniskā bāze,
  - izglītojošā personāla problēmas (pasniedzēju trūkums, to nepietiekama kvalifikācija),
  - prakses vietu trūkums,
  - praktisko un teorētisko mācību līdzsvara trūkums izglītības programmās.

Vai varat nosaukt kādas citas problēmas, kas raksturīgas dažādu līmeņu mācību iestādēm Latvijā? Kuras no problēmām, Jūsprāt, ir aktuālākas, kā Jūs pamatotu savu viedokli?

11. Kāda ir jūsu uzņēmuma pieredze sadarbībā ar mācību iestādēm? Kādos sadarbības veidos esat iesaistījušies? Kurus no tiem uzskatāt par veiksmīgākiem un perspektīvākiem?
12. Vai Jūs būtu gatavs iesaistīties jaunas mācību programmas, kas saistītos ar jūsu pārstāvēto darbības jomu, izstrādē? Kā Jūs komentētu savu izvēli? Kas Jūs motivētu sadarboties ar izglītības iestādēm?
13. Kā Jūs vērtējat, cik lielā mērā jūsu uzņēmumā iespējams apgūt papildus zināšanas, prasmes un profesionālās kompetences, lai darbinieki kvalificēti veiktu darbu?
14. Kādi specifiski profesionālo zināšanu un iemaņu paaugstināšanas kursi ir vajadzīgi jūsu uzņēmumam?
15. No kādām ar nozari saistītām profesijām plānojat atteikties turpmāko 3–5 gadu laikā? Kāpēc?
16. Kādas jaunas ar nozari saistītas profesijas jūsu uzņēmumā būs nepieciešamas tuvāko 3–5 gadu laikā? Kāpēc? Ar kādām profesionālās izglītības iestādēm un citiem izglītotājiem Latvijā un/vai ārvalstīs jūs sadarbosieties, ieviešot jaunu profesiju?
17. Kādu citu (miniet piemērus, kuru) saistīto profesiju darbiniekus jūsu uzņēmums pieņemt darbā un piedāvātu viņiem pārkvalifikācijas iespējas? Cik ilgs laiks, pēc Jūsu domām, nepieciešams, lai saistīto profesiju darbinieki sasniegtu konkrētu kvalifikācijas līmeni?

2.2. Dziļās intervijas jautājumi pētāmās nozares ekspertiem

---

1. Kā kopumā vērtējat pārtikas nozares attīstības tendences un perspektīvas Latvijā tuvākajā nākotnē? (Nozare strauji attīstīsies, attīstīsies vai neattīstīsies?)
2. Kādi Jūsprāt būs svarīgākie nozares izmaiņu cēloņi? (Izmaiņas sortimentā, jaunu noieta tirgu apgūšana, konkurences ietekme, kvalitātes rādītāju uzlabošana, mārketinga stratēģijas pilnveidošana, pirkspējas pieaugums, plašāka reklāmas kampaņa, tirgus konjunktūras izmaiņas, uzņēmējdarbības izmaksu izmaiņas u.c.)
3. Vai dažādiem pārtikas nozares sektoriem (maizes, gaļas, zivju, augļu un dārzeņu, piena un dzērienu ražošana) prognozējat dažādas attīstības perspektīvas? Kuriem un kādas?
4. Kādi būtu šo atšķirīgo attīstības prognožu un tendenču iemesli?
5. Kādas ir kompāniju saplūšanas tendences pārtikas nozarē Latvijā?
6. Kā vērtējat jauno tehnoloģiju un inovāciju ieviešanas procesu pārtikas uzņēmumos Latvijā?
7. Kā vērtējat investīciju apjomu, tā izmaiņu tendences pārtikas nozares uzņēmumos Latvijā?

8. Kā Jūs vērtētu investīciju ietekmi pārtikas nozares uzņēmumos Latvijā?
9. Kā jūs vērtētu pārtikas nozares galvenās attīstības tendences Latvijā, salīdzinot ar tendencēm ES un pasaulē? (Nozares attīstības dinamika, IKP īpatsvars, inovāciju līmenis utt.)
10. Kā vērtējat Latvijas pārtikas ražojumu eksporta apjoma tendences? Vai tas pieaugs, samazināsies vai paliks tādā pašā līmenī?
11. Kādiem pārtikas ražošanas sektoriem ir lielāks eksporta potenciāls?
12. Kādiem pārtikas ražošanas uzņēmumiem ir lielāks eksporta potenciāls? Kāpēc?
13. Kādas ir Jūsu prognozes par atalgojuma izmaiņām nozarē tuvākajā laikā?
14. Kāds ir ražošanā strādājošo vidējais atalgojuma līmenis?
15. Vai ir atšķirības atalgojuma apjomā ražošanas līmenī nodarbinātajiem atkarībā no uzņēmuma atrašanās vietas un strādnieku formālās izglītības?
16. Vai pārtikas nozares uzņēmumiem trūkst darbinieku? Kuras profesijas darbinieku trūkums izjūtam visāsāk?
17. Kādas ir galvenās pārtikas nozares uzņēmumu problēmas, lai piesaistītu darbiniekus?
18. Kādi faktori nosaka nozares uzņēmumu iespējas piesaistīt darbinieku?
19. Cik daudz darbiniekiem, kas strādā pārtikas ražošanas uzņēmumos, nav nepieciešamās kvalifikācijas (formālā izglītība)?
20. Kā vērtējat profesionālo vidējo un arodizglītības iestāžu un augstskolu spēju sagatavot darba tirgus prasībām atbilstošus jaunus speciālistus?
21. Kāda ir izglītības iestāžu un uzņēmumu sadarbība – esošās un iespējamās sadarbības formas, iespējamie sadarbības šķēršļi? Kādas ir iespējas tālākajai attīstībai?
22. Vai pārtikas nozares uzņēmumiem Latvijā vērojamas reģionālas atšķirības? Ja "jā", tad kādas un kāda ir to ietekme?
23. Kāda ir dažādu normatīvo aktu ietekme uz pārtikas nozares (kopumā un pa sektoriem) uzņēmumu attīstību?

2.3. Dziļās intervijas jautājumi izglītības jomas ekspertiem

---

1. Kādas profesijas pārstāvjus gatavo jūsu izglītības iestāde, kādas izglītības programmas piedāvā apgūt?
2. Kāda ir jauniešu interese par jūsu piedāvātajām izglītības programmām? Vai jūsu izglītības iestādē ir grupu komplektācijas problēmas? Ja ir – kā Jūs skaidrotu šīs problēmas cēloņus?
3. Kā vērtējat ar pārtikas pārstrādi saistīto apgūstamo profesiju prestižu? Kādi tam ir iemesli?
4. Cik daudz no jūsu izglītības iestādes absolventiem pēc izglītības iestādes beigšanas aiziet strādāt uz pārtikas nozares uzņēmumiem? Kā Jūs komentētu šo tendenci? Ko dara pārējie?
5. Kādos ar pārtikas pārstrādi saistītos uzņēmumos strādā jūsu izglītība iestādes absolventi?
6. Kāds ir vissvarīgākais kritērijs, lai darba devējs pieņemtu darbā darbinieku ražošanā?
7. Kādi ir citi svarīgākie kritēriji, lai darba devējs pieņemtu darbā darbiniekus pārtikas uzņēmumos Latvijā (atzīmes izglītības dokumentos, darba prasmju demonstrējums, labas rekomendācijas, prasības pret darba algu, personiskais iespaids, profesionālās prasmes, darba pieredze, svešvalodu zināšanas u.c.)?
8. Kā vērtējat jūsu un citu izglītības iestāžu piedāvāto izglītības programmu atbilstību pārtikas nozares uzņēmumu vajadzībām? Kā Jūs pamatotu savu viedokli?
9. Kāda ir absolventu zināšanu, prasmju un iemaņu atbilstība nozares darba tirgus prasībām? Kā Jūs pamatotu savu viedokli?

10. Kas absolventiem trūkst vairāk, kad viņi sāk strādāt pārtikas uzņēmumos: zināšanas, attieksme vai motivācija (profesionālā kompetence, vēlme pilnveidot savu kvalifikāciju, spēja iekļauties kolektīvā u.c.)? Kā jūs skaidrotu šīs tendences iemeslus?
11. Kā vērtējat absolventu pārkvalifikācijas iespējas?
12. Kā vērtējat specializācijas iespējas un nepieciešamību?
13. Kādas ir nozares darbaspēka tālākizglītības un karjeras izaugsmes iespējas?
14. Vai zemāk nosauktie faktori ir definējami kā nepilnības vai problēmas profesionālās vidējās un arodizglītības iestādēs Latvijā:
  - a. informācijas trūkums par izglītības ieguves iespējām,
  - b. pārāk plaša specializācija,
  - c. pārāk šaura specializācija,
  - d. ierobežota izglītības pieejamība un izvēle reģionos,
  - e. pārāk novecojusi un neatbilstoša materiāli tehniskā bāze,
  - f. izglītojošā personāla problēmas (pasniedzēju trūkums, to nepietiekama kvalifikācija),
  - g. prakses vietu trūkums,
  - h. praktisko un teorētisko mācību līdzsvara trūkums izglītības programmās u.c.
15. Vai jūsu izglītības iestādes izglītojamiem ir bijušas problēmas atrast prakses vietas?
16. Ar kādiem uzņēmumiem jūsu izglītības iestāde sadarbojas prakses vietu nodrošināšanas u.c. jomās?
17. Kā kopumā vērtējat sadarbību starp darba devējiem un izglītotājiem šādās jomās:
  - a. prakses organizēšanas iespējas ,
  - b. nozares tehnoloģiju izmantošana izglītības procesā,
  - c. nozares speciālistu iesaistīšana izglītības procesā.
18. Kādas ir izglītības iestāžu un uzņēmumu sadarbības iespējamās formas, iespējamie sadarbības šķēršļi? Kādas ir iespējas tālākajai attīstībai?
19. Vai jūsu izglītības iestādei ir sadarbība ar ārvalstu izglītības iestādēm? Kāds ir šīs sadarbības raksturs?
20. Vai varat nosaukt kādus ierobežojumus izglītībai (izglītības pieejamībai, izglītības dokumentu starptautiskajai atzišanai u.c.)?
21. Kādas problēmas pastāv izglītības sistēmā Latvijā kopumā (saikne starp izglītību un zinātnisko pētniecību u.c.)?
22. Kādas tendences nozares un uzņēmumu attīstībā var ietekmēt jūsu izglītības iestādes piedāvāto izglītības programmu saturu?
23. Vai plānojat ieviest kādas jaunas izglītības programmas turpmāko 5 gadu laikā?
24. Vai plānojat atteikties no kādām izglītības programmām turpmāko 5 gadu laikā?
25. Kādu bruto darba algu gribētu saņemt jūsu izglītības iestādes absolventi, strādājot pārtikas nozares uzņēmumos?
26. Kāds ir pārtikas ražošanā strādājošo vidējais atalgojuma līmenis?
27. Kādas ir Jūsu prognozes par atalgojuma izmaiņām pārtikas ražošanas nozares uzņēmumos tuvākajā laikā?
28. Vai ir atšķirības atalgojuma apjomā ražošanas līmenī nodarbinātajiem atkarībā no uzņēmuma atrašanās vietas un strādnieku formālās izglītības?
29. Vai pārtikas nozares uzņēmumiem trūkst darbinieku? Kā Jūs skaidrotu šīs tendences cēloņus? Kādu darbinieku trūkums izjūtams visasāk?
30. Kādas ir galvenās pārtikas nozares uzņēmumu problēmas, lai piesaistītu darbiniekus?
31. Kādi faktori nosaka nozares uzņēmumu iespējas piesaistīt darbiniekus?
32. Cik daudz darbiniekiem, kas strādā pārtikas ražošanas uzņēmumos, nav nepieciešamā kvalifikācija (formālā izglītība)?
33. Vai starp izglītības iestādēm Latvijā vērojamas reģionālas atšķirības? Ja "jā", tad kādas un kāda ir to ietekme?

Pasūtītājs: Izglītības un zinātnes ministrija
Mākslinieciskais dizains un datorgrafika: Gatis Greibers
Redaktore: Silvija Siliņa
Kompaktdiska ieraksta nodrošinājums: SIA ENIX